חכים יתקרי ורבי לא יתקרי ואסו דרבי על ידו תהא רבי ור' נתן סוף משנה רב אשי ורבינא סוף הוראה וסימנך ו)עד אבוא אל מקדשי אל אבינה לאחריתם אמר רב כהנא אישתעי לי רב חמא בר ברתיה (א)דחסא רבה בר נחמני אגב שמדא נח נפשיה אכלו ביה קורצא בי מלכא אמרו איכא חד גברא ביהודאי דקא מבטל תריסר אלפי גברי מישראל ירחא בקייטא וירחא בסתוא מכרגא דמלכא שדרו פריסתקא דמלכא בתריה ולא אשכחיה ערק ואזל מפומבדיתא לאקרא מאקרא לאגמא ומאגמא לשחין ומשחין לצריפא ומצריפא לעינא דמים ומעינא דמים לפומבדיתא בפומבדיתא אשכחיה איקלע פריסתקא דמלכא להההוא אושפיזא דרבה (ב)קריבו תכא קמיה ואשקוהו תרי כסי ודליוה לתכא מקמיה הדר פרצופיה לאחוריה אמרו ליה מאי נעביד ליה גברא דמלכא הוא אמר להו קריבו תכא לקמיה ואשקיוהו חד כסא ודליוהו לתכא מקמיה ולתסי עבדו ליה הכי ואתסי אמר מידע ידענא דגברא דקא בעינא הכא הוא בחיש אבתריה ואשכחיה אמר אזלינא מהא אי מקטל קטלו להההוא גברא לא מגלינא ואי נגידי מנגדין ליה מגלינא אתיוהו לקמיה עייליה לאדרונא וטרקיה לבבא באנפיה בעא רחמי פרק אשיתא ערק ואזיל לאגמא הוה יתיב אגירדא דדקולא וקא גריס קא מיפלגי במתיבתא דרקיעא א)אם (ג)בהרת קודמת לשער לבן טמא ואם שער לבן קודם לבהרת טהור ספק הקב"ה אומר טהור וכולהו מתיבתא דרקיעא אמרי ב)טמא ואמרי מאן נוכח נוכח רבה בר נחמני דאמר רבה בר נחמני אני יחיד בנגעים אני יחיד באהלות שדרו שליחא בתריה לא הוה מצי מלאך המות למקרב ליה מדלא הוה קא פסיק פומיה מגרסיה אדהכי נשב זיקא ואויש ביני קני סבר גונדא דפרשי הוא אמר תינח נפשיה דההוא גברא ולא ימסר בידא דמלכותא כי הוה קא ניחא נפשיה אמר טהור טהור יצאת בת קול ואמרה אשריך רבה בר נחמני שגופך טהור ויצאתה נשמתך בטהור נפל פתקא מרקיעא בפומבדיתא רבה בר נחמני נתבקש בישיבה של מעלה נפקו אביי ורבא וכולהו רבנן לאיעסוקי ביה לא הוו ידעי דוכתיה אזלו לאגמא חזו צפרי דמטללי וקיימי אמרי שמע מינה התם הוא ספדוהו תלתא יומי ותלתא לילותא נפל פתקא כל הפורש יהא בנידוי ספדוהו שבעה יומי נפל פתקא לכו לביתכם לשלום ההוא יומא דנח נפשיה דלייה זעפא ודרי להההוא טייעא כי רכיב גמלא מהאי גיסא דנהר פפא ושדייה בהך גיסא אמר מאי האי אמרי ליה נח נפשיה דרבה בר נחמני אמר לפניו רבונו של עולם כולי עלמא דידך הוא ורבה בר נחמני דידך את דרבה ורבה דידך אמאי קא מחרבת ליה לעלמא נח זעפא רבי שמעון בן חלפתא בעל בשר הוה יומא חד הוה חמימא ליה הוה סליק ויתיב אשינא דטורא אמר לה לברתיה בתי הניפי עלי במניפא ואני אתן ליך ככרין דנרד אדהכי נשבא זיקא אמר כמה ככרין דנרד למרי דיכי: הכל כמנהג המדינה וכו': הכל לאתויי מאי לאתויי באתרא דנהיגי מכרך ריפתא ומשתה (ג)אנפקא דאי אמר להו קדימו ואייתי לכו אמרו לו לא כל כמינך: מעשה ברבן יוחנן בן מתיא שאמר לבנו צא ושכור וכו': מעשה לסתור חסורי מחסרא והכי קתני ואם פסק להן מזונות

ריבה

ה"ג חכים איתקרי רבי לא אתקרי: (ה)ספרא דאדם הראשון. שהראהו הקב"ה (ו) דור דור וסופריו דור דור ודורשיו דור דור וחכמיו: רבי ורבי נתן סוף משנה. כל זה כתוב לשם: סוף משנה. סוף תנאים. עד ימיהן אמרו איש את דבריו בבית המדרש והיו תלמידים גורסים שמועה שמועה לבדה ולא היו מסכתות סדורות וסדר (ז)וקבץ על הסדר והם כללו האמור בדורות שלפניהם וסדרו את המסכתות ואחריהם לא יוסיפו אלא מעט: סוף הוראה. סוף כל האמוראין. עד ימיהם לא היתה גמרא על הסדר אלא כשהיתה שאלה נשאלת בטעם המשנה בבית המדרש או שאלה על מעשה המאורע בדין ממון או איסור והיתר כל אחד ואחד אומר טעמו ורב אשי ורבינא סידרו שמועות אמוראין שלפניהם וקבעו על סדר המסכתות כל אחד ואחד אצל המשנה הראויה והשנויה לה והקשו קושיות שיש להשיב ופירוקים שראוים לתרץ הם והאמוראים שעמהם וקבעו הכל בגמ' כגון איתיביה מיתיבי ורמינהי איבעיא להו והתירוצים שעליהן מה ששיירו אותן שלפניהן ואותן שאמרו לפניהם הקושיות והתירוצין שעליהם לא קבעום בגמ' על סדר המסכתות והמשנה שסידר רבי ובאו רב אשי ורבינא וקבעום: וסימנך עד אבוא אל מקדשי אל. מקדשי סימנא דרב אשי. אבינה סימנא דרבינא. לאחריתם סימן סוף הוראה: רבה בר נחמני. בר פלוגתיה דרב יוסף: אגב שמדא נח נפשיה. מחמת אימת מלכות מת: דקא מבטל וכו'. שנקבצין אליו (א) בניסן ותשרי לשמוע דרשות של פסח ושל חגים וכשמתבקשין שלוחי המלך לגבות המס גולגולת של כל חדש וחדש אינם נמצאים בבתיהם: פריסתקא. שליח: איקלע פריסתקא. ללון באותו פונדק שהיה רבה נחבא בו: אסקיה תרין כסי ודליוה לתכא. ושדים הממונים על הזוגות מזיקין את השותה זוגות ובני הבית לא נתכוונו לכך: אמרו לו. בני הפונדק לרבה מאי נעביד: נגודי מנגדי לי. ואם ייסרוני ביסורים אגלה: וטרקיה לבבא. סגר הדלת: פרק אשיתא. נפלה החומה: אגירדא דדיקלא. על גזע דקל קלוץ: אם בהרת קדמה לשער לבן טמא. דשער לבן שפרח בו הוא סימן לטומאה כדכתיב (ויקרא יג) והנה נהפך שער לבן בבהרת: טהור. לפי מה שכתוב בתורה: גונדא. גדוד של פרשים שמחפשין אחריו: בפומבדיתא. והוא ראש ישיבה בה: מטללי. עושין צל בכנפיהן: דלי זעפא. גבה רוח סערה: את דרבה. אתה אוהבו של רבה: רבי שמעון בן חלפתא כו'. משום דאיירי ברישא דאגדתא בבעלי בשר נקט לה: ככרין דנרד. אגודות של נרד והוא עשוי כשיבולין: למרי דיכי. לבעליו של רוח זה: (ב) אנפקא. כלי מחזיק רביעית: מעשה לסתור. וכי דרך בני אדם להביא מעשה על דבריו לסותרו דקתני ברישא הכל כמנהג המדינה ותנא מעשה אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה כו':

ריבה

(לעיל) ואיתמי. והא דמזינהו לעיניה דהוו מחרכן לפי שעדיין היה ניכר אי נמי לאחר זמן סיפר לו כך: אוקמינהו (ג) לפני התיבה. שלשתן כדדריש במדרש (ח)דבתענית צבור יורדין לפני התיבה שלשה כדכתיב (שמות יז) וידי משה כבדים ואהרן וחור וגו': (ט)אחתינהו לרבי חייא ובניו. ואע"ג דתני במגילה (דף כד: ושם ד"ה כשאתה) אין מורידין לפני התיבה לא מאנשי חיפה ולא מאנשי בית שאן שקורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין ור' חייא לא היה יכול לומר והכיתי כדאמר התם ה"מ היכא דאפשר באחר הכא לא הוה אפשר באחר (י): רבי שמעון בן חלפתא בעל בשר הוה. משום ר' אלעזר בר' שמעון דהוה בעל בשר נקט נמי האי עובדא ומה שהמתין עד כאן לפי שכל דבר דבוק לחבירו עד כאן: דאי אמר להו קדימו ואייתי לכו אמרו ליה לא. פי' אי אמר קדימו להשכים מעלות השחר דאייתי לכו ריפתא ואנפקא ולא תתבטלו ממלאכתכם אמרי ליה לא אלא בהנץ החמה נאכל ואח"כ נעשה מלאכתנו ואית ספרים דגרסי דאי אמרי להו קדימו ואתי בתרייכו אמרי ליה לא וה"פ פועלין היה להם לאכול ריפתא או אנפקא בביתו של בעה"ב קודם שיעשו מלאכה ואם אמר להם אל תתבטלו אלא לכו עתה בשדה כל זמן שאין המאכל מוזמן ושם אביא לכם ריפתא ואנפקא אמרי ליה לא אלא עתה נאכל בבית וכן לגירסא ראשונה יש לפרש כן:

גרמין

מסורת הש"ס

א) נ"א דחמת, ב) פסחים קי., ג) מיל פה: כתובות עה: סנהדרין פז: נדה יט. נגעים פ"ד מי"א, ד) [גיטין סח: ב"ב נח:], ה) [עיין לקמן פה:], ו) [ע"ז ה.], ז) וסדר נקבץ על הסדר כצ"ל רש"ל, ח) [תנחומא פרשה בשלח], ט) [גם זה גם התוס' ד"ה אוקמינהו שייכים לעיל], י) ע"ב.

תורה אור השלם

ו עַד אָבוֹא אֶל מִקְדְּשֵׁי אֵל אָבִינָה לְאַחֲרִיתָם: תהלים עג יז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דקא מבטל וכו' בניסן. נ"ב ועמ"ש [רשב"ם] בב"ב דף קנ"ו ע"ב [מהדורא]: (ב) שם ד"ה אנפקא. נ"ב בב"ב דף נ"ח ע"ב: (ג) תוס' ד"ה ואוקמינהו בהדי הדדי לפני התיבה:

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פ"ב מהלכות טומאת צרעת הל' ו סמג עשין רלד:
ט ב מיי' שם הלכה ט:

מוסף רש"י

אם בהרת קדמה לשער לבן טמא. דהכא כתיב קרא שער לבן בבהרת (כתובות עה:) דשער לבן מסימני טומאה וכגון שקדמתו בהרת, דכתיב והנה נהפך לבן בבהרת (נדה יט.). ספק. אם זה קדם אם זה קדם (סנהדרין פז:). אנפקא. והוא רביעית וכן שם הכלי (גיטין סט:).